

Ratio Institutionis Zakonu Cystersów

(Tekst zaaprobowany przez Kapitułę Generalną 2022)

1 Powołanie cysterskie

1. Wstąpiliśmy do klasztoru, aby we wspólnocie braci i sióstr iść za Chrystusem drogą powołania cysterskiego. Pragniemy służyć Kościołowi i wzrostowi Królestwa Bożego życiem w zjednoczeniu z Bogiem oraz apostołstwem modlitwy, słuchania, towarzyszenia oraz w innych zadaniach i działaniach apostołskich.
2. Św. Benedykt i nasi Ojcowie Cystersi podkreślali, że życie w klasztorze ma charakter formacji integralnej. Dlatego nazywali klasztory szkołami służby Pańskiej (RB Prolog 45) i szkołami miłosierdzia (Bernard z Clairvaux, *Sermo de diversis* 121).
3. Elementami formacyjnymi naszej szkoły życia są codzienna modlitwa wspólnotowa i osobista, praktyka *lectio divina*, różne prace i życie wspólnotowe.
4. Źródłem stabilności jest także rola przełożonego, który w naszym zakonie jest zwykle wybierany na długą kadencję. Do niego/niej należy dobra koordynacja różnych obszarów pracy, a jednocześnie dbanie o odpowiednią formację ludzką i duchową oraz towarzyszenie członkom na wszystkich etapach życia.
5. Życie zakonne prowadzi każdego członka i całą wspólnotę przez wzloty i upadki, czasy dobre i trudne, które są równie ważne dla dojrzewania ludzkiego i duchowego. Stabilność jest więc nie tylko ważnym filarem powołania benedyktyńsko-cysterskiego jako ślubu, ale także podstawą do tego, by to życie konsekrowane było owocne.
6. Nasi ojcowie i matki cystersi wskazują w swoich pismach, że nie tylko wiedza teoretyczna, ale także doświadczenie jest fundamentalne dla naszej formacji. To doświadczenie zdobywane jest w codziennej praktyce przez lata i czyni nasze życie i nasze świadectwo autentycznym.
7. Wszystko, co zostało powiedziane w tym Ratio dla mnichów, odnosi się również do mniszek, z wyjątkiem przepisów dotyczących posługi kapłańskiej.

2. Formacja początkowa

8. Formacja monastyczna rozpoczyna się w momencie, gdy aspirant zapoznaje się z życiem monastycznym. Nie chodzi tu przede wszystkim o przekazywanie wiedzy, ale o poznawanie nowego sposobu życia, charakteryzującego się słuchaniem Słowa Bożego i osobistą odpowiedzią w modlitwie, pracy i życiu wspólnotowym.
9. Dlatego cała wspólnota monastyczna jest zaangażowana w formację swoich członków i za nią odpowiedzialna. Poprzez dobry przykład, modlitwę wstawienniczą, towarzyszenie i dialog wszyscy członkowie powinni dawać świadectwo bogactwa życia monastycznego i wprowadzać nowego członka w ten sposób życia.

10. W czasach globalizacji do naszych klasztorów przybywają także powołania z innych krajów. Każdy klasztor, który przyjmuje takie osoby, musi dokładnie zbadać, czy rzeczywiście nadają się one do życia monastycznego w naszej kulturze i zapewnić im wszelką pomoc duchową i ludzką niezbędną do udanej integracji. W żadnym wypadku nie wolno wykorzystywać ludzi z innych kultur tylko dla zwiększenia liczebności wspólnoty, aby przedłużyć tym samym życie klasztoru.

2.1 Kandydatura lub postulat

11. Po odpowiednim okresie aspirantury, podczas którego dana osoba poznaje wspólnotę i zostaje oceniona pod kątem predyspozycji do cysterskiego życia konsekrowanego przez opata lub/i magistra nowicjatu, następuje pierwsze wprowadzenie w monastyczny styl życia poprzez życie wspólnotowe w okresie postulatu. Ten wzrost we wspólnocie jest też głównym zadaniem tego etapu formacji. Na tym etapie powołanie zostanie zweryfikowane i umocnione.

12. Na tym etapie należy również uzupełnić luki w wiedzy na temat wiary i praktyki chrześcijańskiej. Wielu młodych ludzi naszych czasów po raz pierwszy doświadczają zorganizowanego i uporządkowanego życia w klasztorze. Praktykowanie tego wymaga czasu. Gdy osiągnięcie dojrzałości ludzkiej i dobrej kondycji psychicznej kandydata jest utrudniane przez niezabliźnione rany, należy pracować nad uzdrowieniem wewnętrznym poprzez intensywne towarzyszenie, a w razie potrzeby pomoc profesjonalną.

13. Warunkiem przyjęcia do postulatu jest świadectwo chrztu (świadectwo bierzmowania jest konieczne do nowicjatu) i zgodnie z prawem cywilnym danego kraju, zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia i w razie potrzeby, test psychologiczny. Kandydaci muszą przedstawić pisemne oświadczenie potwierdzające brak zobowiązań finansowych lub moralnych, które uniemożliwiałyby im rozpoczęcie nowego etapu życia. Biorąc pod uwagę warunki każdego kraju, zostanie określone przygotowanie szkolne lub zawodowe, które jest konieczne do przyjęcia do postulatu.

14. Czas trwania postulatu zostanie ustalony w konstytucjach kongregacji lub klasztorów bezpośrednio włączonych do Zakonu.

2.2 Nowicjat

15. Nowicjat to okres intensywnej formacji teoretycznej i praktycznej w życiu cysterskim. Należy go odbyć w klasztorze, który ma prawo do posiadania nowicjatu, tzn. w klasztorze prawnie niezależnym lub w klasztorze, który otrzymał prawo bycia domem formacyjnym od właściwej kapituły kongregacji lub kapituły generalnej.

16. Podczas nowicjatu zaprasza się nowicjusza do wzrastania w nowej formie życia. W tym celu konieczne jest wychowanie go w relacjach ze światem zewnętrznym i w korzystaniu ze środków komunikacji zgodnie z nowym stylem życia.

17. Pod kierunkiem magistra, nowicjusz jest formowany do życia cysterskiego w zakresie modlitwy, pracy, lektury duchowej i życia braterskiego oraz intensywnie się mu towarzyszy poprzez nauki i regularny dialog osobisty. W ten sposób jego powołanie jest weryfikowane i rozwija się.

2.2.1 Podstawowa formacja w nowicjacie

18. Podstawową formacją nowicjatu jest wprowadzenie w modlitwę liturgiczną i modlitwę osobistą, osobistą i wspólnotową medytację nad Pismem Świętym, praktykę *lectio divina* oraz uczestnictwo w życiu wspólnotowym, z tym wszystkim, co się z tym wiąże w sensie ubogacenia i wyzwania.

19. Ponadto, dla nowicjatu istotne jest, aby nowicjuszowi została wyjaśniona (lub aby poznał) Regułę św. Benedykta oraz został wprowadzony w sposób w jaki żyje się regułą benedyktyńską w jego klasztorze. Musi też znać konstytucje kongregacji lub klasztoru, a także *Deklarację kapituły*

generalnej o współczesnym życiu cysterskim i historię klasztoru.

20. Ponadto nowicjusz uczy się i poznaje jak wykonuje się różne obowiązki i prace w domu oraz ćwiczy się w kulturze dialogu poprzez naukę i życie wspólnotowe.

21. W trakcie tego procesu towarzyszenia, samoświadomość nowicjusza wzrasta i pogłębia się w doświadczeniu porażki i łaski, podobnie jak jego osobista relacja z Chrystusem i integracja wiary w jego osobistym życiu.

22. Musi również zapoznać się z działalnością klasztoru poprzez staże i/lub różne prace.

23. Ponieważ nasz Zakon od początku swego istnienia znajduje się pod szczególną opieką Matki Bożej, która jest pierwowzorem i modelem życia konsekrowanego, dobrze jest, aby nowemu członkowi pomagano żyć autentyczną pobożnością maryjną.

24. Ten etap formacji, opisany w punktach od 18. do 23., musi mieć miejsce we własnym klasztorze.

2.2.2 Inne przedmioty obowiązkowe w nowicjacie

25. Przedmioty (inne) obowiązkowe w nowicjacie, które mogą zostać ukończone poprzez uczestniczenie w wykładach poza klasztorom lub w kursie monastycznym w Rzymie, są następujące:

- Wprowadzenie w misterium Chrystusa, w sakramenty i w główne prawdy wiary;
- Śluby w teorii i praktyce, w kontekście duchowym i psychologicznym;
- Wprowadzenie do Pisma Świętego, przede wszystkim wykład psalmów;
- Wprowadzenie do liturgii;
- Teologia życia duchowego (ascetyka i mistyka);
- Historia oraz duchowość monastyczna i naszego Zakonu;
- Ojcowie i matki z naszego Zakonu i ich duchowość;
- Śpiew liturgiczny;
- Wprowadzenie do antropologii chrześcijańskiej.

26. Korespondencyjny kurs teologiczny (trwający kilka tygodni) może być pomocny w zdobywaniu głębszej wiedzy o wierze.

27. Podstawowa formacja w zakresie psychologii i pedagogiki jest bardzo cenna, ponieważ może być pomocna w osobistym rozeznaniu duchowym a także w życiu wspólnotowym.

2.2.3 Czas trwania i struktura nowicjatu

28. Czas trwania nowicjatu zostanie określony w konstytucjach kongregacji lub klasztorów bezpośrednio włączonych do Zakonu, przy czym nie może on być nigdy krótszy niż jeden rok.

29. W kanonicznym roku nowicjatu obowiązuje pięć godzin zajęć w tygodniu oraz kolejne pięć godzin nauki indywidualnej, pogłębiania wiedzy lub wprowadzenia do nauczania.

30. Formacja jest nadal codziennie kontynuowana w drugim roku nowicjatu, tam, gdzie jest to zalecane. Na tym etapie można zaplanować bardziej ukierunkowane studia osobiste, uzupełnienie kursów lub przygotowanie do kolejnych studiów teologicznych (np. nauka łaciny i greki).

31. Jeśli klasztor nie jest w stanie sam zapewnić odpowiedniego poziomu nauczania wszystkich przedmiotów obowiązkowych, jest zobowiązany, aby jego nowicjusze przez trzy lata począwszy od drugiego roku nowicjatu uczęszczali na jednomiesięczne kursy monastyczne w Rzymie i zadbali o to, aby uzyskali również odpowiedni dyplom końcowy.

32. Potrzebę tej dodatkowej formacji, która wprowadza młodych mnichów w kontakt z innymi młodymi cystersami z całego świata, winna być ustalona przez każdy klasztor w porozumieniu z ojcem bezpośrednim lub opatem prezesem.

2.3 Profesja czasowa

33. Czas trwania profesji czasowej w naszym Zakonie wynosi co najmniej 3 lata. Może on być następnie przedłużony, ale nie może przekroczyć tego, co postanawia prawo kanoniczne odnośnie do formacji początkowej. Profesja winna być każdorazowo odnowiona po pierwszych 3 latach. Czas trwania zostanie określony w konstytucjach kongregacji lub klasztorów bezpośrednio włączonych do Zakonu.

34. Na tym etapie młody profes prowadzi już samodzielnie życie monastyczne i jest stopniowo wprowadzany w przejmowanie odpowiedzialności. Towarzyszy mu w rozwoju duchowym i ludzkim magister nowicjatu lub osoba odpowiedzialna za juniorat.

35. Na tym etapie kontynuowana jest dalsza formacja. Można bardziej skupić się na nauce indywidualnej, dokształcaniu w zakresie niektórych tematów lub przygotowaniu z myślą o dalszych studiach teologicznych (np. nauka łaciny i greki).

36. Musi ponadto zdobyć niezbędną wiedzę zawodową, aby móc odpowiedzialnie wykonywać swoją pracę w klasztorze.

37. Profes czasowy coraz bardziej uczestniczy w życiu wspólnotowym, w dialogach i wymianie opinii, aby lepiej poznać swoich współbraci i pozwolić im lepiej się poznać.

38. Udział w kursie monastycznym w Rzymie jest bardzo przydatny, nawet jeśli nie jest on obowiązkowy, ponieważ jest on wzbogacaniem formacji młodego człowieka.

39. Jeśli podczas tego etapu młody brat ma ukończyć kurs formacji lub kilkuletnie studia teologiczne, powinien, jeśli to możliwe, żyć w środowisku monastycznym. Jeśli nie jest to możliwe, należy postarać się, aby przynajmniej rok przed złożeniem profesji wieczystej, ponownie zamieszkał w klasztorze i był pod opieką przełożonych.

40. W zakresie poziomu studiów mnisi i mniszki mogą podjąć studia teologiczne lub zrobić dyplom z teologii monastycznej na Sant'Anselmo, którego ukończenie KFM stanowi pierwszy rok licencjatu z monastycyzmu.

41. Jeśli mnisi przygotowują się do przyjęcia święceń kapłańskich, mają przestrzegać norm prawa kanonicznego i Konferencji Episkopatu.

2.4 Formatorzy

42. Za formację młodych braci odpowiedzialność ponoszą wszyscy członkowie wspólnoty, a przede wszystkim magister nowicjatu, który jest szczególnie odpowiedzialny za formację i nauczanie. Odbywa się to w ścisłej współpracy z opatem. Mogą mu pomagać kompetentni bracia.

43. Ponieważ w większości klasztorów jest niewielu braci odbywających formację początkową, może być korzystne, aby kilku odpowiednich braci lub sióstr po ślubach wieczystych wraz z magistrem nowicjatu (a w razie potrzeby z wice-magistrem) utworzyło wspólnotę nowicjatu, w której młody brat czułby się jak w domu.

44. W każdym klasztorze należy podjąć temat nadużyć pod kierunkiem ekspertów, którzy rozumieją życie monastyczne i ma zostać opracowywany dokument o ochronie przed nadużyciami, jeśli wymagają tego odpowiednie konferencje episkopatu. Opat, magister nowicjuszy i odpowiedzialni za różne sfery życia monastycznego muszą być wrażliwi na ten temat i być na uaktualniać na bieżąco swoją formację w tej dziedzinie.

45. Celem formacji monastycznej jest wzrost dojrzałej osobowości w Chrystusie. Dlatego właśnie nikt nie może być zobowiązany do otwarcia własnego sumienia przed przełożonym lub być

manipulowanym w wyborze swojego powołania, aby mógł żyć swoim życiem w wolności i chrześcijańskiej godności. Zawsze należy przestrzegać rozdziału forum zewnętrznego od forum wewnętrznego sumienia.

46. Musi być zagwarantowana wolność wyboru spowiednika i, jeśli trzeba, kierownika duchowego. Należy zadbać, aby były to osoby szanujące naszą duchowość i powołanie (por. KPK kan. 630).

2.5 Współpraca w zakresie formacji

47. Tam, gdzie to możliwe i zalecane, poszczególni formatorzy z danego obszaru językowego, którzy nie muszą koniecznie należeć do Zakonu, mogą współpracować w zakresie formacji w naszych klasztorach poprzez opracowania, wideokonferencje, spotkania formacyjne, kursy lub podobne działania.

48. Współczesne środki przekazu mogą być w tym bardzo pomocne.

49. W Zakonie Cystersów przewidziane jest utworzenie sekretariatu formacyjnego na poziomie Zakonu, składającego się z co najmniej trzech różnych członków Zakonu z różnych obszarów językowych, kierowanego przez jednego członka. Członkowie są powoływani przez Radę Opata Generalnego.

Powinni oni pracować nad koordynacją formacji i kształcenia przełożonych w swoich obszarach językowych, pielęgnować intensywną współpracę w kwestiach formacyjnych z Cystersami Ścisłej Obserwacji i Benedyktynami, udostępniać w sieci istniejące dokumenty i jeśli będzie to konieczne organizować wydarzenia międzyklasztorne z osobistym udziałem lub online.

3. Formacja stała

50. Formacja mnicha nie kończy się wraz ze złożeniem profesji uroczystej. Tak jak jesteśmy w drodze przez całe życie naśladowując Chrystusa, tak samo musimy kształcić się w teorii i praktyce oraz ukierunkowywać na wyzwania i potrzeby poszczególnych etapów życia.

51. Z tego powodu niezbędna jest regularna formacja stała. Dotyczy to zarówno wydarzeń w klasztorze, w których w miarę możliwości powinni uczestniczyć wszyscy członkowie, jak i okazji do osobistego dokształcania się.

52. Dla przykładu może to być jeden tydzień wspólnej formacji w roku, choć tydzień ten można oczywiście podzielić na indywidualne dni nauki, wykłady, szkolenia weekendowe, itp.

53. Członkowie powinni być regularnie formowani nie tylko na poziomie zawodowym, aby zapewnić jakość ich pracy, ale także na poziomie duchowym i ludzkim. Każdy członek powinien mieć możliwość uczestniczenia w szkoleniu trwającym około jednego tygodnia w roku, z uwzględnieniem różnych talentów i potrzeb, a także wymogów danego etapu życia.

54. Tematami formacji stałej mogą być: teologia w różnych formach, formacja wokalna i muzyka sakralna, liturgia, psychologia i pedagogika, sztuka, literatura, tematy aktualne i historyczne według sytuacji historycznej każdego klasztoru itp. Nowoczesne media mogą być również wykorzystywane w formacji stałej.

55. Formacja stała online powinna być regularnie zapewniana na poziomie całego Zakonu.

56. Formą dodatkowej formacji są również coroczne rekolekcje, *lectio divina*, czytania przy stole i kapituły opatów i opatek, okólniki i przemówienia Opata Generalnego, a także spotkania poświęcone wspólnotowej lekturze Pisma Świętego, Reguły św. Benedykta lub tekstów naszych cysterskich autorów.

57. Mnichom należy zapewnić solidne towarzyszenie duchowe, aby mogli wzrastać w osobistym życiu duchowym i w relacji z Chrystusem przez całe życie. Pomocne w pogłębianiu życia

kontemplacyjnego może być także uczestnictwo w rekolekcjach kontemplacyjnych i podobnych wydarzeniach.

58. Oprócz formacji poszczególnych braci/siostr, wspólnota jako całość powinna pracować nad wzrostem we wzajemnej miłości, współpracy i tolerancji, jak również w komunikacji, w razie potrzeby, z pomocą specjalistów.

59. Bardzo ważny jest holistyczny charakter formacji. Powinna ona obejmować zarówno wymiar duchowy jak i ludzki, a także rozwój sfery cielesnej oraz odpowiedzialną opiekę i troskę o własne zdrowie. Z tego powodu mnisi i mniszki powinni mieć dostęp do odpowiedniej aktywności fizycznej.

4. Cel formacji

60. Cel formacji w Zakonie jest taki sam, jak cel całego życia monastycznego: wspierać mnichów i mniszki duchowo i ludzko w teorii i praktykowaniu życia oraz towarzyszyć ich rozwojowi, aby stopniowo coraz bardziej przekształcali się na obraz Chrystusa i zjednoczyli się z Nim z szeroko otwartym sercem. Oby nas razem raczył doprowadzić do życia wiecznego (RB 72,12).